

NAŠA MOČ

GLASILO
SLOVENSKEGA
DELAVSTVA

Izhaja vsak
» petek. «

Uredništvo in
upravnishvo v
Kopitarjevih ulicah
» štev. 2. «

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 3.—
pololetna . . . „ 1.50
četrtna . . . „ 0.75
Posam. štev. „ 0.10

Štev. 5. V LJUBLJANI, dné 4. januarija 1906. Leto II.

Naloge ženstva.

Tudi znanost ni samosvoja, ne določuje vedno sama sebi smeri in ciljev; kot pojav človeškega razglablajočega duha se ravna po občnih social. zakonih. Še predno je neka znanstvena struja človeka po njegovem telesnem ustroju izvajala iz najmanjših tvarnih početkov njegovo umsko in naravno prosveto, njegove družabne ustanove pa iz najnižjih nagonov, ki so se vedno bolj izpopolnjevali in razvili do viška, je to naziranje, čeprav še nedoločeno in nejasno, bilo izraženo v leposlovju.

Moderni kapitalistiški liberalni družabni red njegovi gospodarski in prosvetni zakoni so med drugim tudi ženo zaslužnili ter jo izkoriščevali zase. To je bilo čisto dosledno, kajti boj mogočnih proti slabotnim je bil znak te dobe, bodisi na gospodarskem, bodisi na prosvetnem in narodnem polju. K temu je pripomoglo še novo naziranje modroslovcev liberalizma, ki so zavrnili krščanstvo, učeče bogopodobnost moža in žene; misel o razvoju najvišjega in najnižjega ni namreč trpela poleg sebe krščanske

ideje o prvotni popolnosti moža in žene in vsega stvarstva. Ta zakon svobodomiselnosti prosvetljenosti, ki je že zdavna zavladal na gospodarskem polju ter iz žene napravil sužnjo, je uplival tudi na razvoj znanosti, ki je proglasila ženo ne samo za telesno, ampak tudi za duševno manjvredno od moškega. Resni znanstveniki tega seveda niso izrekli namenoma, kakor takozvani poljudni znanstveniki, da pa je nehoti naziranje o pravu najmočnejšega vplivalo na njih, dokazuje sloveči Moebius, ki je, raziskujoč človeške lobanje in živčevje ter primerjajoč jih, duševno manjvrednost ženske tudi znanstveno utemeljeval.

Toda — kakor je dejal nemški pesnik in mislec — siva in meglena so vsa domnevanja, resnično pa le življenje. Življenje je šlo preko učenih preračunovanj in merjenj naprej svojo pot razvoja. Osamosvojitve žena, ta misel je v ženskah vzbudila veliko več duševnih sil, kot so ji prisojevali znanstveniki in kmalu je znanost sama ovrgla trditve Moebiusa in njegovo šole. To je torej opravljena stvar.

Da jo je osamosvojevanje žensk zelo zavozilo, je čisto umevno. Žena je namah stala pred novo nalogo, o kateri še nikoli ni razglabljala. Žensko gibanje je, kakor vsako mlado, komaj započeto, precenjevalo svoje moči in morda samo zaradi tega postavilo si napačne cilje. Da je ženska enakovredna z moškim, o tem ni dvoma, tudi enakopravna je, toda v drugem oziru in na drugem polju kot moški in to vsled tega, ker je tu narava potegnila svojo mejo. Seveda je to vzor: moški znači dejansko vstvarjajočo, osvajajočo moč, ženska pa ureja, določuje, pomirjuje. Dom je njeno kraljestvo. Tam ne bode velikih bojev, ampak mir in le-

pota. Toda napačno je, če kdo misli, da so dolžnosti moža javne, ženske pa domače. Moški ohranja, brani in množi javnost, žena, izvršujoč svoj domači poklic, stori za javnost ravnotoliko kot moški: v njeni roki je usoda in moč zaroda, naraščaj in lepota življenja.

V nobenem nasprotju s tem ni moderna naloga žene, ki je stopila iz svojega kroga v um in s tem postala proizvajalni pridobivni faktor. Ne slepimo se z razglabljanji, kako bi moralo biti, ako so dejstva že dovršila svoje delo in prehitela mnenja. Žena kot delavka je tu: vstopila je v boj pridobivanja, postala važen in številen činitelj v razvoju vsega družabnega reda. Meje štirih sten, ki jo doma obkrožajo, ne smejo biti meje njene pravice v njenem novem delokrogu. Če strmi za istim ciljem kot moški, se ji morajo dati ista sredstva, da ga doseže; ako ni zanjo, bo že tudi s temi sredstvi omagala, ako pa je zanjo, bo s tem ovrgla vse nje nasprotne podmene.

Kako so razumele svojo nalogo ženske pri nas? O njihovem izobraževalnem delu, o tem, da se same izobrazujejo in izobrazujejo druge, pričajo vse nepolitiške delavske organizacije in izobraževalna organizacija »Slovenske krščansko-socialne zveze«. S tem, da se izobrazijo, izpolnjujejo ženske svoje poslanstvo za dom in za javno življenje: za prvega položijo z izobrazbo temelj za zdrav in probujen zarod, za drugo si s tem pridobijo razsodnost in odločnost za boj s kapitalom in tekmeci: izpoznajo svojo vrednost in tudi meje svojim željam, vedo, kam obrniti svojo moč.

Za izobrazbo, socialnopolitiško in strokovno organizacijo pa je pri nas tudi preskrbljeno — seve je to vse napravila ljudska, ženska moč

Slučaj.

I.

Gospod Vladimir je bil praktikant pri davkarji. Živel je sam, starši so mu bili pomrli. bogatih sorodnikov ni imel, in zato je bilo njegovo življenje revno in zelo dolgočasno. Hodil je sam ob prostem času po izprehodih, gledal topo predse in mislil na bodočnost, ki mu je napravljala edino veselje. Tam nekje sredi nje je mislil pričeti dosti lepše življenje, oženiti se z lepo gospodično, ki bo delala samo radost in kratek čas. Za književnost, za politiko in splošno za umetnost se ni zanimal. Edina izjema v tem oziru je bilo to, da je imel v svojem stanovanju star klavir, na katerega je igral z nenavadno lepoto. Spomladi je odpiral okna proti večeru na široko in igral tako v temi najlepše melodije. Ljudje, ki so stanovali v obližju, so se pričeli ozirati o okno, poslušali igranje, in gospodične so se jele zanimati tudi za njega samega. Kadar so ga srečale zunaj, so se zasmejale, govorile poltiho med seboj, pomežiknile druga drugi in se včasih ozirale za njim. Gospod Vladimir je to komaj opazil, in kadar je opazil, si je razlagal taka početja čisto krivo.

II.

Nekoč proti jeseni ga je ustavila zunaj na cesti neka stara gospa in ga prosila, da bi pričel poučevati njeno hčer na klavirju. Gospod Vladimir je bil v zadregi, nenavadno veselo presenečenje ga je obšlo, ko je gospa tako hvalila njeno igranje, nekoliko se je izgovarjal in končno uljudno privolil.

In potem je prišel nekega večera v stanovanje stare gospe. Sprejela ga je zelo prijazno, pokazala na vrata sosednje sobe in rekla, da ga njegov učenec že čaka. Gospod Vladimir je potrkal, potem rahlo odprl vrata in vstopil. Ali skoro se je vznemiril, ko je zagledal za klavirjem nenavadno lepo mlado gospodično v svetlem rožnatem krilu in z rdečo pentljo v težkih črnih laseh. Rdeča je bila v lice, smehljala se je silno prijazno, ponujala je ozko roko s čisto majhnimi in drobnimi prstki in pravila, da je zelo nerodna in da bo moral imeti z njo mnogo potrpljenja.

Prvi dan in še celo vrsto dni potem je bil poleg nje gospod Vladimir zelo vznemirjen, a končno se je na njeno bližino privadil, in zadrege so se s tem končale. Razlagal ji je skale, dure, mole, akorde po redu, njihove dominante,

kazal ji razne modulacije in igral z njo čveteroročno razne sonatine.

III.

Po Božiču nekoč — zunaj je šel sneg in v sobi je bilo nenavadno toplo in prijetno — je bila gospodična zelo razmišljena. Končno je položila roke s klavirja v naročje, pogledala gospodu Vladimirju v obraz in se prijazno nasmehnila.

»Danes ni mame doma,« je rekla, »in jaz sem nekako trudna. Pustimo klavir in govorimo! Pripovedujte mi karkoli!«

»Najboljši igralec na klavirju je bil Liszt,« je pričel gospod Vladimir, obrnil stol proti gospodični in podprl glavo.

»Ne o klavirju,« je rekla, »ne! O sebi, recimo, ali sploh karkoli!«

Gospod Vladimir je iskal v svojem spominu nekaj primerne, a domislil se ni ničesar. Gospodična je gledala predse na klavir in pripovedovala potem, da sklepa po njegovem obrazu na veliko sentimentalnost.

»Vi ste menda zelo sentimentalni,« je rekla. »Ob spomladanskih večerih ste igrali pogosto-

sama. Imamo »Katoliško društvo delavk« v Ljubljani, društvo sv. Marte; kot velika moč, ki je ni več mogoče pogrešati, sodelujejo ženske delavke pri »Podpornem društvu delavstva c. kr. tobačne tovarne v Ljubljani«, pri »Krščansko-socialnem strokovnem društvu papirnega delavstva v Avstriji, s sedežem v Vevčah«.

In kaj je sedaj naloga našega ženstva? Predno se moč uveljavi nazunaj, je treba, da se sama zbere in v združitvi okrepi, treba organizacije. Vedno in povsod naj se organizirano ženstvo poteguje za volivno pravico za vse zakonodajne zbornice, ker bo le potem mogoče izvesti za socialno preosnovno položaja žene-delavke v velikem, kar se sedaj stori od slučaja do slučaja v malem. Organizacija pa naj stori še drugo — združi naj vse, kar je v resnici ženski proletarijat, tudi tisti, takozvani »višji«. To v prvi vrsti velja za učiteljico. Ona, ki vzgaja ljudsko deco, naj tudi sebe vzgoji pri težnjah ljudstva, ki ji bo, kar mu daje na obrazbi, vračalo z ljubeznijo in dejansko pomočjo v boju. Tako tudi izobražena žena ne bo nakovalo za inteligenco, ki izkorišča svoj inteligentni učiteljski proletarijat, ampak bo postala samostojna izobražena hči ljudska — ne poizkusni kunec za pedagoške kaprice borniranih šolnikov, ampak žena, ki v šoli v malem vrši tisto delo osvoboditve, za katerim stremi v svetu delavka.

Vera.

Sem z našimi pravicami!

Za tobačno delavstvo.

Strokovno glasilo za tobačno delavstvo. (Fachblatt der Tabakarbeiter.) Prva številka strokovnega glasila tobačnega delavstva je izšla. Izdaja je »Krščanska zveza avstrijskega tobačnega delavstva«. List izhaja mesečno in stane celo leto 1 K 50 h, posamezne številke pa 10 h. Skrbeli bomo, da bodo naši naročniki obveščeni o listovih vsebini.

Delavske kuhinje po avstrijskih tobačnih tvornicah. Po več avstrijskih tvornicah so uvedli za delavstvo takozvane delavske kuhinje. Vodilna misel pri ustanovitvi teh kuhinj je gotovo jako pametna. Dobro vodene kuhinje, po katerih dobi delavstvo za svoj denar dobro, tečno hrano, so gotovo dobrota za delavstvo. A če razmere po kuhinjah ne ustrezajo razmeram, ako hrana ni taka, kakršna bi lahko bila, in bi morala biti, potem pa niso več dobrodelne naprave. Dejansko se tobačno delavstvo čez večino tvorniških kuhinj opravičeno pritožuje. Čez hrano se zelo pritožujejo osobito v Ljubljani in pa v Cvitavi. Tudi na Dunaju ni vse tako, kakor bi moralo biti. Vzrok je pač predvsem sedanja draginja. Cene živilom, kurivu in drugim stvarim se vsak dan povišujejo. Plače se pa niso povišavale razmeroma z naraščajočo draginjo. Zato pa tudi niso mogli zvišati cene porcijam in zato so poizkušali večje izdatke pokriti pri nakupu ali pa na kak drug način seveda na škodo porcij. In proti temu se čuje največ pritožb. Prišlo je celo tako daleč, da je v

mnogih slučajih jed nevžitna. To velja osobito za Ljubljano. V tem slučaju je neobhodno potrebna odponoč, kar ni niti tako težavno. Draginja je tu in ž njo moramo računati. Delavstvo se mora omejiti, da lahko živi, ker delavstvo družega sredstva nima. Takozvane povišane plače niti ne zaslužijo tega imena. Pri delavskih kuhinjah je stvar bolj ugodna. Tu se lahko izboljša. Kdor nakupuje v veliki množini, ta je na boljšem tako glede na ceno, kakor tudi na kakovost blaga. Kaj lahko bi se to izvedlo po delavskih kuhinjah. Glavno ravnateljstvo bi seveda moralo seči nekoliko v žep. Z nekoliko tisočaki bi se lahko napravilo za delavstvo veliko dobrega in uprava delavskih kuhinj bi bila lažja. Delavske kuhinje bi lahko imele boljšo hrano in bi tako res bile to, kar bi morale biti. O dražjem mleku za kuhinjo ljubljanske tobačne tvornice, ki je dražje celo, kakor se prodaja mleko v Ljubljani na drobno, pa še ne govorimo ne.

Okrevališče za bolno tobačno delavstvo. Odbor bolniške blagajne v dunajski tobačni tvornici je odobril meseca januarja leta 1906 predlog, naj bi zgradila tobačna uprava zavetišče za jetične bolnike tobačnega delavstva. Kdor ve, kako gospodari jetika med tobačnim delavstvom, bo znal upoštevati važnost takega zavetišča za delavce. Po malone enoletni dobi je odgovorilo ravnateljstvo c. kr. tobačne režije na to prošnjo. Posebnega zavetišča seveda ne bodo gradili. Pač so pa sklenili pogodbe z več zavodi za rekonvalescente. Zavodi, ki pridejo v poštev, so: Zavod Alland na Nižje-Avstrijskem. Zavod za jetične v Horgasu pri Gradcu, samo za jetične. Splošna javna bolnišnica v Benešavu na Češkem, (Posebno poslopje za jetične.) Bolnišnica Tannwald na Češkem. Albertinum v Leiftenbergu na Češkem. Erar plača stroške v teh zavodih, kakor tudi potnino. Na prvi pogled je to za delavstvo velika dobrota. A tudi le na prvi pogled. Dejansko so ti zavodi vedno prenapolnjeni. Za nas na jugu so pa ti zavodi odločno predaleč in našemu tobačnemu delavstvu ne bodo prav nič koristili. Tobakna režija bi storila res človekoljubno delo, ako bi zgradila zavetišče svojim rekonvalescentom delavcem in delavkam. Na jugu imamo tudi več tobačnih tvornic. Smrekovih gozdov, n. pr. Jelovec, tudi dovolj. Imamo pa tudi v bližini morje. Vprašanje naj naše delavstvo v roke vzame. Nujna potreba je tu.

Ottakring. Nestrpno pričakovano izboljšanje delavskih plač je tu. Delavstvo je po tolikih obljubah glede na izboljšanje od te regulacije razočarano. Zvišali so namreč na teden približno za 1 krono povprečno, pri nekaterih vrstah več, pridrugih manj. To pride na dan 6 in pol vinarja. Zdaj pa primerjajmo samo, kako so zadnji čas narasle le cene živilom. Krščansko združeno delavstvo s to regulacijo plač ni zadovoljno in vložil pritožbo.

Cvitava. Naša bolniška blagajna in tvorniški zdravnik dr. Tauber. Med delavkami zelo vre. Razmere v naši tvorniški bolniški blagajni so postale neznosne. Nam usiljeni zdravnik dr. Tauber pa še piha na žrjavico nezadovoljnosti. Izvoljeni bolniški odbor naj bi držal glede na bolniško blagajno jezik za zobmi, kakor sodita menda ravnateljstvo in podravnateljstvo, delavke naj bi le vplačevale v bolniško blagajno,

odločevali o našem denarju naj bi pa ljudje, ki ne prispevajo niti vinarja in imajo le dobiček od naših prispevkov. Po našem mnenju naj bi odločeval bolniški odbor, kdo naj dobi ali ne dobi bolniške podpore. Imel naj bi jo in jo po postavi tudi ima, da sme v gotovih slučajih tudi proti zdravnikovi volji dovoliti bolniščino. Dejansko pa je nastavljeni zdravnik neomejeni gospodar bolniške blagajne. Tvorniško ravnateljstvo bi ne smelo biti gluho nasproti delavskim pritožbam in bi moralo postopati sporazumno z odborom. Tako se več ne bo zgodilo, da pošlje zdravnik delavko, ki dela že dvajset let in vplačuje v bolniško blagajno, kar tebi nič meni nič na dopust in ji šele po dolgi prošnji delavstva obljubi »milostno« podpora. Dr. Tauber ima jako veliko na vesti. Glavnega ravnateljstva dolžnost je, da uvede proti njemu disciplinarno preiskavo.

Cvitava. (Razmere v naši tvornici.) »Ni vse zlato, kar se sveti«, bi lahko zabrusili v obraz onim, ki vidijo razmere po tobačnih tvornicah le v lepih bojah, dasi sami niso še vtaknili nosu v kako tobačno tvornico. Tobak je zopet jako slab. Radovedne smo delavke, kdo je kupil tako slabo blago. Tobak je zavil v platnene zaboje, postavijo ga pa v bližino peči, da se še bolj posuši. Prahu tak tobak napravi, da je groza. Seveda, delavke, vaše pljuča naj ga pa požirajo. Tvorniški zdravnik naj bi tu posegel vmes. Želimo, da bi kmalu javil kak uradnik glavnega ravnateljstva svoj obisk, bi dobile vsaj en teden dober tobak. Od prihranjenega tobaka tudi nimamo delavke nikakega dobička. Kar vzamejo nam ga in druge dobe menda zato premije ali nagrade. Največje število cigaret, ki se morajo izdelati na dan, je predpisano s 5000. A boljše se godi delavki, ki se ne drži tega predpisa. Postane namreč pomočnica in zasluži za plačilo svoje nepokorščine nekaj krajarjev več. Naš gospod oficijal cigaretne oddelka je jako strog gospod. Brez njegovega podpisa ne sme nobena delavka iz tvornice. Zgodil se pa večkrat, da gospoda oficijala zjutraj ni ali pa pride šele po zajtrku pozneje na oddelek. Če je pa kaki delavki slabo ali če mora h kakemu pogrebu, ali pa če, ko zopet okrevi in ko pride po dopustu zopet nadelo, mora čakati več ur, da dobi izhodno dovoljenje ali pa nakazano mesto. Tu je potrebna odpomoč. Po tvorniškem dvorišču jako slabo pošipavajo ledena pota. Nedavno si je zato neka delavka pobila nos. — V soboto, dne 22. decembra, je umrl po daljši bolezni naš ravnatelj Friderik Ratschitzky. Na smrtni postelji je dobil obvestilo, da je povišan v VII. činovni razred. Rajni ravnatelj je imel boljšo voljo, kakršne so bile razmere, ki jih ni mogel izpremeniti.

Švac. V četrtek, dne 20. decembra, smo imeli shod krajevne skupine »Zveze kršč. avstr. tobačnega delavstva«. Z veseljem smo vzeli na znanje poročila glede na »Zvezni« občni zbor. Pristopilo je več novih članov. Naša skupina ima zdaj nad 500 članov.

Ljubljana. Lekarne. Delavstvo je zahtevalo, da bi dobivalo zdravila v novi lekarni Bohinčevi. Zdaj so pa objavili, da bomo imeli vsake štiri mesece drugo lekarno. To je največja neumnost, ki si jo more le izmisliti naša birokracija, ne ljubljanska, marveč višja in tista, ki nam ne privošči dobrih zdravil. Ali višji škrici res mislijo, da smo delavke tako neumne in bomo trpeli surovosti lekarnarjev. Delavke z največjo odločnostjo zahtevamo, naj se nam dajo na razpolago vse ljubljanske lekarnice. Saj prispevamo bolniški blagajni dve tretjini prispevkov in imamo pač tudi pravico, da odločujemo tudi same in ne le dunajski škrici, ki ne znajo družega, kakor da dele nosove za človeku dostojna zdravila, hvalijo pa take recepte, ki se pišejo zato, da se ljudje odpravijo, ordinirana zdravila pa so taka, da niso vredna piškavega oreha.

Med brati in sestrami.

Celovško delavsko društvo je vabilo znanke in prijateljke na prijateljski sestanek na Silvestrov večer v Cavznikovo gostilno. Ob 9. uri je bila soba nabito polna, tako da so udeleženci sedeli stlačeni kakor slanički. Ta izredna udeležba, posebno tudi dobro zastopano mlado izobraženstvo, je jasni dokaz, da vživa ideja delavske, in sicer slovenske organizacije, veliko simpatije v narodnih krogih. Da je večer tako izborno uspel, je zasluga tamburaškega društva, pevskega zbora in gospoda Ekarja. Posebno je zanimalo, da se je ženski odsek de-

krat klavir, in jaz sem vas poslušala. Ali veste, da sem jaz vas poslušala.

»Ne,« je odgovoril skoro v zadregi.

»In kaj bi bili storili, če bi bili vedeli, da vas jaz poslušam?«

Gospod Vladimir je zganil z ramama in pogledal nekoliko začuden vanjo.

»In če bi vam jaz rekla, da igrajte zvečer, ker vas jaz poslušam, ali bi potem igrali?«

»Potem bi igral,« je rekel in tudi njegov glas je bil začuden in nekako plah.

»In zakaj bi potem igrali?«

Gospod Vladimir je zganil zopet z ramama in se naslonil v stolu nekoliko naprej.

»Ker ste me zato prosili,« je rekel počasi in gledal v obraz gospodične, ki je postala v lica skoro blede.

»In kaj bi mislili pri tem, ko bi igrali?«

»Na tiste melodije, ki bi jih igral,« ji je odgovoril in se naslonil zopet nazaj.

»Vi bi vedeli, da vas jaz poslušam in bi ne mislili name?«

»No, vidite! Kadar se jaz poglabim v igranje, potem ne mislim na nikogar. Živim v nekakšnih mehkih sanjah,« je odgovarjal mirneje in gledal po slikah, ki so visele na steni.

»Vi ste čuden človek,« se je nasmehnila nenadoma gospodična in vstala. »Torej bomo jutri zopet igrali!«

Ponudila je roko in gospod Vladimir se je poslovil. Potoma je mislil na dolgega uradnika, ki je govoril v pisarni včasih o ženskah. Pravil je, da bi bilo življenje z njimi prijetno, če bi ne bile včasih tako čudne. Če bi ne napravljale včasih komedij, ki nikamor ne spadajo.

IV.

Ko se je drugo jutro vrnil gospod Vladimir iz pisarne, je našel v svoji sobi na mizi majhno, nanj naslovljeno kuverto, v kateri je tičala vizitnica stare gospe in nekaj denarja.

»S tem Vas prosim,« je bilo napisano z drobnopisavo, »da prenehate s poučevanjem. Moji hčerki se več ne ljubi.«

Gospod Vladimir je čital, in ko je potem kosil, se je včasih polglasno začudil.

»Kako se bo ta učila klavir! — Nikoli ne bo znala, zakaj manjka ji potrpežljivosti. Pri klavirju je potrebno potrpljenje, kakor nikjer drugje!«

In nato je vzel posetnico vnovič v roke in jo čital vdrugo: »S tem Vas prosim« itd.

lavskega društva tako obilno udeležil sestanka. Mešani pevski zbor se odlikuje posebno po izvrstnih sopranih. Pesem starega Kranjca je vzbudila splošno veselost. Gospod Tavčar je pač tič! — Pri dražbi, ki jo je vodil spretni gospod Ekar, se je šlo za različne konjičke in okvire ter trobentice, ki so pa vsled neverjetne iznajdljivosti g. Ekarja kazale take očarljive lastnosti, da se je bil pravcati boj zanje.

Mižica pri Prevaljah na Koroškem, 2. januarja 1907. Novo leto je bilo za Mižico zelo važni dan! Z novim letom se je ustanovilo novo društvo: »Krščansko-socialno pevsko in izobraževalno društvo«, ki bo, to trdno pričakujemo, vzbudilo novo življenje v našem kraju. Mižica bo središče rudarskih delavcev. Ob 3. uri in narodnem značaju. Zato hoče Mižica sčasom naprej korakati. Mižica se pa tudi zaveda, da bo kmalu važna postojanka v več ozirih. Treba je torej pripravljati tla za poznejše čase. — Mižica bo središče rudarski delavcev. Ob 3. uri se je polnila dvorana, katero je dal odlični gospod Kraut na razpolago. Na Koroškem gotovo nobeden slovenski kraj se ne more ponašati s takimi prostori, kot Mižica. Tisoč ljudi ima lahko prostora v njih. Mize so bile vse zasedene in č. g. Premru, ki je bil izvoljen za predsednika shoda, je pozdravil vse navzoče ter oddal besedo govorniku iz Celovca. Ta je iz različnega stališča dokazoval korist in potrebo novega društva. Vesela prikazen za Mižico je posebno novi pevski zbor pod spretnim vodstvom neutrudljivega gospoda Jerliča. Volil se je potem odbor novega društva. Živel novo društvo!

Prevalje, 1. januarja 1907. Božičnica, ki jo je priredilo »Delavsko društvo« dne 1. januarja, je zvalila vse sloje ljudstva v Štöklnovo gostilno. Prisrčnemu govoru g. Sekola je sledila božična loterija. Ljudstva je bilo toliko, da ni bilo mogoče gibati se. Gospod Podlesnik je z mogočnim glasom klical številke ter delil med občinstvo darila. Posvetni izobraženci in duhovništvo, kmet in delavec, gospod in hlapec, vse je bilo veselo in se čutilo domače.

Celovec, dne 24. decembra 1906. »Slovensko krščansko-socialno društvo« v Celovcu je imelo zadnjo nedeljo svoje mesečno zborovanje pri Cavznikovi. Zdaj ima to gostilno v najem gospod Otič. Malo čudno se nam pač zdi, da se vrše različna zborovanja v njegovih prostorih, ki so bolj »rdečega«, kot drugega značaja! Nikdar se ne sme prezreti, da je njegovo dvorišče vsak četrtek polno slovenskih kmečkih vozov. Udeležba je bila bolj, no, bolj taka! Sicer so bili prostori zasedeni, a iz Mohorjeve tiskarne pa najbrže zaradi tega izostajajo, ker: 1. so Slovenci, 2. ker se menda boje, da bi nam in njim prostora zmajnkalo. Kje pa ste vsi, gospod Strgar in g. Kolenc, g. Praznik in g. Primož, in g. Kalan itd. itd. Sicer pa vsak po svoje! Vas imajo za Slovence, mi smo pa v resnici, to je razlika! Gospod provizor Smodej je naslikal razvoj francoskega kulturnega boja! Naši vrli udje so si dan na dan v laseh z rdečkariji po delavnicah. Prav je, da jih malo potipajo, češ, enakost in bratovstvo ste jo zdaj bržkone na »somerfriš« pobrisali na Francoskem, ko o njej ni sledu pri ropanju cerkev in preganjanju »farjev«. Sicer neko svobodo res poznajo, namreč po luksemburškem vrtu v Parizu, tam so vsi bratje in sestre in tudi jako, jako svobodni v medsebojnem občevanju; razuzdanost francoske mladine prekaša vse meje. Tovariš Tavčar iz Škofje Loke je nam zasolil neko pesem o »starih cajtah«! Njemu sploh govoriti ni treba, samo pomežika z očmi ali mahne z rokami, je že zabava. Naši vrli tamburaši so lepo svirali, so pa tudi fantje, da jih po devetih farah ni! Posebno možato rešuje svojo nalogo pri berdi Miklavž! Bog ga živi! Pri petju nas posebno tolaži krasni tenor gospoda Smodeja. Marsikomu pride pregrešna želja: Oh, da bi ga le jaz imel! Seveda, potem ga pa gospod Smodej nima!

Na sveti večer so se bolj slučajno in prostovoljno sešli v društvenih prostorih udje slovenskega delavskega društva ter so kot v družini obhajali božičnico. Mati in oče naše družine sta gospod Luka Knez in njegova žena. Hvala jim za ves trud in za vso skrb, ki jo izkažeta društvenim prostorom. Saj je vedno tako kot v škatljici. Gospod Ehrlich je v kratkem govoru pojasnil pomen sv. večera. Kristus je bil naroden, krščansko-socialni delavec! Delavec, ker je bil delavcu v varstvo izročen, ker je sam delal, ker je bil ubog kot delavec: slama in jaslvice so dokaz. Bil je vržen iz človeške betlehemske družbe ter iskal zavetja med živali. Tako so kapitalisti delavca zavrgli, da je slabši

kot žival. In vendar k delavcu Kristu mora ves svet romati! K ubogemu Kristusu mora cel svet romati! Zakaj? Ker je s socialnim in krščanskim naukom svet odrešil! V naših časih bo hodil tudi svet po splošni volivni pravici rešitve iskat med delavce! Ti ga bodo rešili, ako bodo socialni in krščanski. Primerne pesmi so zaključile družinski sestanek.

Z lastnimi močmi.

Idrija. Promet »Krščanskega gospodarskega društva« meseca decembra. Dohodki: Vplačani deleži: 26 K, pristopnice 2 K, za prodano blago 10.811 K 73 h; dar neimenovanega 100 K, skupaj 10.939 K 73 h. Izdatki: za blago 9505 K 82 h, vozna 173 K 67 h, vžitina 184 K 37 h, v Ljudsko hranilnico vložili 500 K. Upravni stroški 267 K 88 h, razno 9 K 8 h, skupaj 10.640 K 82 h. Promet 21.580 K 55 h. Pristopilo je leta 1906 članov 25, odstopilo pa 16. Promet je znašal leta 1906: Blagajnični preostanek iz leta 1905 540 K 80 h, vplačani deleži 664 K, pristopnine 50 K, dar neimenovanega 100 K. Prejemki za blago: 106.208 K 26 h in 5581 K 88 h. Iz Ljudske hranilnice v Idriji dvignjeni naloženi denar 4000 K, skupaj 117.144 K 89 h. Izdatki: izplačani deleži 1073 K. Izdatki za blago: 93.885 K 75 h, vozna 3996 K 25 h, vžitina 2393 K 3 h, inventar premični 38 K 48 h, hišni davek 89 K, hišna najemščina 200 K, pridobinski davek 1280 K 91 h, neposredna pristojbina 6 K 70 h, plače uslužbencem 1420 K 80 h, dne 59 K 20 h, pisarniške potrebščine 186 K 46 h, pisma in brzojavi 13 K 68 h, kurjava in svečava 130 K 47 h, bolniški blagajni 45 K 36 h, nagrade 982 K. Za tlak in druga popravila v kleti 119 K 88 h. Vzajemni zavarovalnici v Ljubljani zavarovalnina za blago 20 K 15 h, dividenda za leto 1905 5581 K 88 h, obresti deležev 741 K 83 h, v Ljudsko hranilnico v Idriji vloženo 4000 K, razni stroški 6 K 30 h, gotovina koncem leta 1106 K 76 h, skupaj 117.144 K 89 h.

Javna zadružna enketa.

»Zadružna zveza« v Ljubljani razposlala je vsem svojim zadrugam sledeči dopis: Že precej let je minulo, odkar se je pojavila pri nas zadružna ideja. Naglo se je razširjala; danes je število krajev, ki še nimajo nobene zadruge, že jako malo. Zadružništvo našlo je pri nas mnogo privrženec, ki so spredeli, da je ravno zadružna organizacija ono sredstvo, ki more naš narod rešiti gospodarskega pogina, ter mu dati pravo prosveto. Razširjevalci zadružne ideje šli so lik apostoli od kraja do kraja ter v neštevitih zborovanjih podučevali narod o zadružništvu, pisali so prepričevalne članke itd., in to vse, ker so bili sami prepričani o moči zadružništva. Zadružništvo imelo je pri nas tudi mnogo nasprotnikov, ki so se posluževali najrazličnejših sredstev; slikali so zadružništvo kot največjo nevarnost ter se sklicevali pri tem na majhno število ponesrečenih konsumnih društev. Kdo je imel prav? Odgovor morajo nam dati zadruge same, oziroma ga najdemo v njihovem delovanju, v njihovih uspehih in neuspehih. Radi tega obračamo se do vseh zadrug, da nam na priloženi poli odgovorijo na sledeča vprašanja: 1. S kakega namena se je zadruge ustanovila? Kako je ta namen izvrševala? Kaj je pospeševalo, kaj je oviralo izvrševanje namena? 2. Kake posledice je imelo delovanje zadruge: a) v gospodarskem (gmočnem) oziru; b) v duševnem oziru, zlasti, jeli se je udomačila smisel za gospodarsko združevanje? 3. Splošne opazke in nasveti. Odgovori naj bodo podrobni, jasni in popolnoma odkriti; nič naj se ne zamoči, nič naj se ne olepšuje. V odgovorih hočemo najti zgodovino našega zadružništva, a tudi dobiti sliko, ki bode tem bolja, čim natančnejša bode. V odgovoru naj se označijo krajevne razmere, naj se opiše značaj ljudstva pred ustanovitvijo zadruge in sedaj, naj se pove, kdaj in kdo je povzročil ustanovitev, kako in kako ljudje so se dobili za odbor, nadzorstvo; ali je inteligenca sodelovala; kaj in kdo je nasprotoval, s kakimi uspehi; vpišite vse posle, tudi najmanjše, katere je zadruge izvrševala, kateri posli so se ji posrečili, kateri ne. Konečno pristavite svoje splošne opazke, svoje nasvete, naj se tičejo zadruge same, zveze ali sploh zadružništva; za vsak nasvet, za vsako kritiko Vam bomo hvaležni. Iz odgovorov si hočemo napraviti temelj za nadaljno poslovanje. Prosimo torej nujno, da nam odgovorite na stavljena vprašanja. Na ta dopis prihajajo zvezi jako temeljiti odgovori od njenih

zadrug. Odgovoriti pa morajo vse zadruge. Ker si je v gospodarskem življenju našega naroda priborilo zadružništvo prvo besedo, je torej postalo za celi narod velevažno. Raditega ne omejujemo te enketi samo le na naše zadruge, temveč vabimo tudi vse druge, prijatelje in nasprotnike zadružništva, da se te javne zadružne enketi vdeležijo in nam na gori stavljena vprašanja odgovorijo.

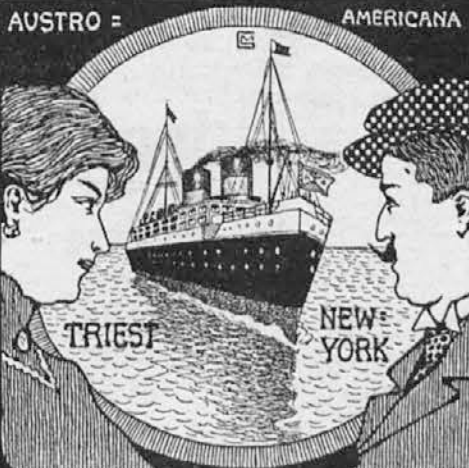
Okno v svet.

V dopolnilo varstva obrtnih delavcev je obelodanilo ministrstvo sledeče določbe: Pri podeljevanju obrtnega lista se ima poizvedovati o stanju obrtnih prostorov, so li isti z ozirom na zdravje delavcev primerni ali ne. S tem sicer še ni dano, da se mora pregledati vsak prostor posebej. V vseh onih slučajih, v katerih prosilec navede, da bode sam brez pomočnikov izvrševal obrt, odpade sploh vsako pregledovanje prostorov. V dvomljivih slučajih pa je stvar obrtne gospodke, da nadzoruje obrtne prostore. Kakor hitro se pokaže, da je potreben ogled prostorov, mora to obrtna gospodka hitro storiti, da ne ovira prosilca z zavlačevanjem. Stroške plača oni, ki je povzročil ogled.

Stavke in izključenje od dela ali razsodišča? Zadnja leta sem so delavci zelo velikrat stavkali. Na drugi strani so pa tudi gospodarji odpovedali delavcem delo zaradi plačilnih sporov. Nikdo ne dvomi, da nalagajo tudi uspešne stavke delavcem žrtve. Nasprotno pa škoduje tudi gospodarjem, ako izključijo od dela svoje delavce. Nedavno so izključili dunajski stavbeni podjetniki od dela vse svoje delavce. Gospodarji so nekaj sicer odtrgali delavstvu. Pa svojo delno zmago so zelo drago plačali. Veliko podjetnikov je malone popolnoma uničenih. Da ima delavstvo gotovo pravico, da stavka, ako ni zadovoljno, je danes že jasno. Vsak ima pravico, da odda svojo delavno moč za ono ceno, ki se mu zdi primerna. Hipno gotovo škodujejo stavke delavstvu. A gotovo je, da pridejo še časi, ko bodo stavke jako redke. Seveda preje bodo morali biti združeni delavci v mogočna strokovna društva. Nasprotno se pa najbrže tudi združijo podjetniki. Že zdaj se kaže, da male stavke niso več tako uspešne, kakor svoj čas. Združeni podjetniki onemogočijo stavkujočemu delavstvu uspeh. Zato je mogoče, da se bodo v doglednem času poravnavali vsi spori med gospodarji in delavci po razsodiščih. Zastopniki gospodarjev in delavcev bodo razsojali v sporih med delavstvom in gospodarji.

Prvi avstrijski shod za varstvo otrok. Dne 18., 19. in 20. marca p. l. se vrši na Dunaju shod v varstvo zanemarenih otrok. Shodu želimo obilega uspeha in upamo, da bo prvi korak za izboljšanje precej zastarelih naših postav, ki se pečajo z varstvom otrok.

Delavske stavke meseca oktobra v Avstriji. Avstrijsko delavstvo je stavkalo meseca oktobra 1906 v 71 slučajih v 261 delovršbah. Stavkalo je v teh podjetjih 6.440 delavcev. V 37 slučajih so zahtevali stavkujoči boljšo plačo, v štirih niso bili zadovoljni z delavsko dobo, v 20 slučajih pa niso bili zadovoljni ne s plačo in tudi ne z delavno dobo. Zmagali so popolnoma delavci v 8, deloma v 12 in v 16 slučajih so podlegli. Uspeh 35 stavk ni znan.

AUSTRO - AMERICANA

TRIESTE NEW-YORK

Potniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
za neslajno potovati naj se obrnejo
na
na
Simona Kmetelca
v Ljubljani Korošijske ulice 26.
Škafarska Pojasnila daje se brezplačno.

Ustanovljeno leta 1845.

JOS. REICH

Edini zavod

za kemično čiščenje obleke ter za
storjev, barvarija in likanje usnja

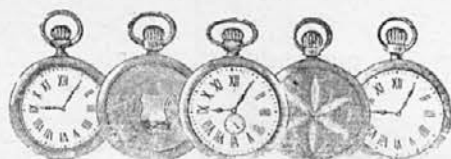
na par

Poljanski nasip —
Ozke ulice št. 4.

Sprejemališče

Šelenburgove ulice šte. 3.

Postrežba točna. Solidne cene.

Ustanov-
ljeno leta
1862.

Milko Krapeš urar

Podružnica Resljeva cesta št. 2. v Ljubljani Podružnica Resljeva cesta št. 2. prej g. Jos. Černe.

Jurčičev trg št. 3, pri železnem mostu

priporoča svojo bogato zalogo

zlatih, srebrnih, tula- in nikelnastih

ur, verižic, stenskih in nihalnih ur, uhanov in prstanov

Kupuje in zamenjava staro zlato in srebro.

Gosp. urarjem v mestu in na deželi priporočam iz-
redno veliko svojo zalogo fournitur.

Glavno zastopstvo za Kranjsko zaloga strun za
nihalne ure v vseh dolžinah in debelostih.

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernove ulice 9

priporočata

svojo največjo zalogo zgotov-
ljenih oblek za gospode,
dečke in otroke in

novosti v
konfekciji za dame.

Delavci, trgovci pozor!

Slavnemu občinstvu uljudno priporočam svojo preurejeno

krojaško delavnico

v kateri izdelujem **moške obleke**, kakor tudi vsakovrstne **uniforme**, in vsa
druga v to stroko spadajoča dela.

Delavcem v oddaljenih krajih drage volje postrežem z vzorci Sprejemam tudi
že kupljeno blago v delo.

Izdelujem vse po najnovejšem kroju točno in natančno po meri. Delo sprej-
mam v vsakem kroju in vsaki množini. Slav. konsumnim društvom in gospodom
trgovcem priporočam posebni oddelek za izdelavo **konfekcij, oblek za pro-
dajo, od najpreprostejših do najfinejših izvršitve**. Na zahtevo dam tem
še bolj natančna pojasnila.

Svoji k svojim! Delavci, trgovci, podpirajte domačo tvrdko.

Za obilna naročila uljudno prosi

Matija Lazar

krojaški mojster v Kropi.

Cene brez konkurence!

FILIP FAJDIGA,

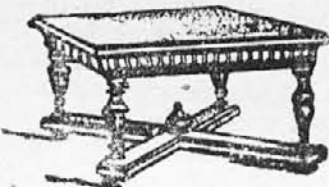
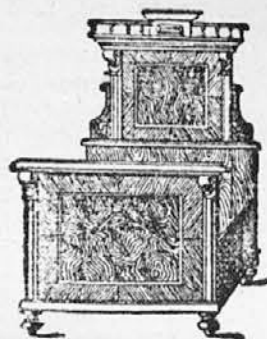
zaloga pohištva 962 52-21

Ljubljana,
St. Petra cesta 1

priporoča svojo velik.
zalogo raznovrstnega

pohištva

po najnižjih cenah.

2 12-4

Pozor!

„Slovenska delavska društva“! Kupujte svoje
potreščine pri znani priporočljivi domači manufakturni
trgovini:

Češnik & Milavec

(pri Češniku)

Špitalske ulice Ljubljana Lingarjeve ulice

v kateri dobite vedno v veliki izbiri **najnovejše blago**
za ženska in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva. Cene najnižje.

Ivan Podlesnik ml.

Ljubljana - - - Starl trg šte. 10

Priporoča svojo
trgovino
s klobuki
in čevlji

Velika zaloga
Solidno blago
Zmerne cene

Tovarna
za stole

Franceta Švigeljna

na Brega, p. Borovnica, Kranjsko
6 (26-7) izdeluje 2526 26-18

vsakovrstne stole

od preprostih do najfinejših po
najnižjih cenah brez konkurence.
Ilustrovan cenik pošlje se na zahtevo za-
stoj in franko.

Ne prezrite!

Kdor hoče res postrežen biti z
dobrim, naravnim belim
in črnim vinom,

naj se izvoli obrniti na staro znano in odlikovano
trgovino z vinom

Anton Ivanov Pečenko

v Gorici.

Postrežba točna in poštena. Cene zmerne.

Ne prezrite!